

Ustad aşqlarımız

“Yada salarsanmı Aşıq Cəlali?..”

Kəndimizin mərkəzində hündür bir dirəyin üstündəki səsgücləndiricidən köülləri oxşayan saz havaları dalğa-dalğa dağların, dərələrin qoynunda əksədə verib, hər tərəfə yayılırdı. Otların göyərən, çiçəklərin gülən vaxtı həmin saz havaları yaz havasına qarışıb ruhumuzu oxşayırdı. Sazın sinəsindən qopan səslər səhər havasının təmizliyində ürekləri ovundururdu.

Sağlığında üzünü görmədiyim aşıq Cəlal Qəhrəmanovun sazının səsinə uşaq vaxtı ilk dəfə Ballı dərədə quzu otaranda eşitdim. O səsin, o havacatların bənzəri yoxdur. Bu gün də sazı gözəl dilləndirən var. Amma onun sazının səsinə bənzəyən səs eşitməmişəm. Ozan-aşıq sənətimizin saz və səs yaddaşında öz dadının, duzunun təkrarsızlığı ilə yaşayır Aşıq Cəlalin incə oxvarlı “Dubeyti”si, “Gəraylı”sı, “Sartel”i...

Aşıq Cəlalin “Ruhani”sində sanki bir qulun çığırır, bir köhlən kişneyir. Onun sazından qopan göynətli, hənirtli, ləngərli-səngərli “Ruhani” də vurğunlarının yaddaşıdır. Çöldə, örüşdə, Şəmilin qarovul yerinin həndəvərində sürünü örüşə payan çobanın aşıq Cəlalin çalğısından vəcdə gəlib dediyi sözləri hələ də unutmamışam: “Ayə, qadasın aldığımin sazı elə bil, ürəyimin içində çaler”...

...Əlimdəki balaca radioqəbuledici oxumağında idi. Azərbaycan radiosundan Aşıq Cəlalin ifaları Vətənin qıraqda qalan yerlərinə – Borçalı çökəyinə dalğa-dalğa yayılırdı. Bir-birinə mətərisdənmiş aran yolu, dağ yolu ta qorabışirən ayın son günlərindəki aranı dağa, dağı arana daşıyırdı. Faxralıdan adlayıb Yırğançayın üzərində oynaşan ilğimlər lap uzaqlarda göz işlədikcə uzanan Qaraxaç

yaylağına qədər köç yolunun üstü ilə kəlağayının ağ yeləni kimi, sanki sazın səsinə vəcdə gələrək titrəyirdi. Çö-lün, çəmənin, atyarmaz yaylaq yerlərinin sükutuna saz layla deyirdi. Qartalların uçuşunu da, ceyranların qaçışını da telli sazın səsinə qatmışdı Aşıq Cəlali.

İncəli Aşıq Cəlali Qazaxda, Gəncəbasarda, Borçalıda, ümumiyyətlə, Vətənimizin hər yerində sevilir. O, sənətini sevdire-sevdire yaşayıb, sonra dünyadan köçüb. El-obasının saz sevdalıları aşığın xatirəsini əziz tuturlar. Ağır el yığnaqlarında onu yada salırlar. Xatirəsinə şeirlər yazılıb. Ustadı Aşıq Avdının Aşıq Cəlala ithaf etdiyi şeirlər aşıqların dilinin əzbəridir:

Bu saray bir də yapılmaz,

Kərən düşdü, mil qırıldı.

Cəlalım bir də tapılmaz,

Cığır itdi, yol qırıldı.

...Gətdi ömrümün yazından,

Heç doymadım avazından.

Aşıq Avdının sazından

Pərdə düşdü, tel qırıldı.

Aşıq Cəlalin özünün də İncəyə yazdığı qoşmasının zər misrasından, hər misrasından doğma yurdlarımız boylanır. Nur camallı, şivəsi ballı, xoş xəyallı İncə dərəsi Aşıq Cəlali anadillər kimi dinləyir:



***Sənin ellərindən biləm əhvalı,
Bəlkə varlığımın dəyişə halı,
Yada salarsanmı Aşıq Cəlali,
Ay Aşıq Cəlali İncə dərəsi?!***

Aşığın bu bəndi kimi, bir çox qoşma, gəraylı, divani və təcnisləri, dəyişmələri, eləcə də “Qaratel və Aşıq Cəlali” dastanı məclisdən-məclisə dolaşır. Bədii irsindən seçmələri “Sədəfli saz, məni dindir” kitabında işıq üzü görüb.

Ömürlüyündən: Cəlal Qəhrəmanov 1928-ci ildə Qazax rayonunun Kəmərlı kəndində ziyalı ailəsində doğulub. Ustad Aşıq Avdı Qaymaqlının məclislərində müntəzəm iştirak edib, onun şagirdi olub. Aşığın 20-dən çox saz havası Azərbaycan radiosunun “Qızıl fond”una daxil edilib. Özünün “Cəlaloğlu” saz havasını yaradıb.

O, 1978-ci ildə vəfat edib. Kəmərlı kənd qəbristanlığında dəfn olunub. Ruhu şad olsun...

***Həzi HƏSƏNLİ,
şair-publisist***